

POSUDEK VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Diplomant: Radim Hladík

Název práce: Ideologie normalizace, nebo normalizace ideologie? (Narativní a ideologická analýza filmů o každodenním životě za „normalizace“)

Vedoucí DP: Irena Reifová, Ph.D.

Radim Hladík předkládá vynikající diplomovou práci, která symbolizuje autorův trvalý společensko-vědní a filozofický vhled do mediální tematiky a schopnost nezaujatě při analýze využít prorůstání osobního světonázoru a kritické teorie. Na základě konzultací a pozorování toho, jak přemýšlí, dovede vstřebávat odbornou literaturu a jak se jí nechává inspirovat, si dovolím prohlásit, že diplomant je hotovou, i když mladou, vědeckou osobností – jak prokazuje i předkládaná studie. Radim Hladík zkrátka bere mediální studia velmi vážně – a pomáhá mu při tom talent, sociologická imaginace a v neposlední řadě pracovitost. Jedná se o nejlepší diplomovou práci, u jaké jsem kdy asistovala, a snad tedy bude pochopitelné, že k ní nemám naprosto žádné připomínky. Pokud jsem nějaké měla, diplomant je vždy vyslechl v rámci četných konzultací a přetavil do vlastní reakce, kterou zapracoval nebo odůvodněně odložil.

Autor se zabývá reprezentacemi normalizační každodennosti ve 4 českých filmech vyrobených po roce 1989 (Kolja, Díky za každé nové ráno, Báječná léta pod psa, Pupendo). Konfliktualisticky vychází z toho, že nerovnost v sociálních vztazích a její zakrývání je vlastní každé moderní společnosti – a metodou narativní a posléze ideologické analýzy vyhledává barthesovské mýty, skrze něž je normalizace filmovými prostředky rekonstruována tak, že se tato rekonstrukce stává součástí souhlasu se společenským řádem, v jehož rámci filmy vznikly, tedy s postkomunistickým kapitalismem.

Chtěla bych zdůraznit, že stejnou měrou jako pohyb v intelektuálních výškách (inspirovaných kriticky reflektovaným strukturalismem, Greimasem, Balovou, Jamesonem, Wrightem, Whiteovou či Polanovou) je v práci přítomna srozumitelnost a snaha veškeré pojmy, s nimiž se někdy jen tak pohazuje jako s pěnovými míčky, poctivě definovat. (Např. Greimasův sémiotický čtverec jako nástroj modelu struktury signifikace na str. 35). Mnohdy se vysvětlení či doplnění získaná z rozsáhlé a nezvykle náročné četby až marnotratně vyskytují pod čarou, např. poznámky na str. 28, 34, 37, 38, 59 atd... Stejně tak pečlivá je efektivní snaha postihnout, opět za pomoci pevné opory v pedanticky citovaných autorech, interdisciplinární souvislosti tématu. Je-li tedy předmětem zájmu rekonstrukce normalizační každodennosti a to,

jak je kongeniální ideologii kapitalistickému postkomunismu, autor na úvod zařazuje historické minimum týkající se etapy normalizace (podle Otáhala, Prečana, Vilímka, Marady či Končelíka). Je-li předmětem zájmu reprezentace reálné dějinné etapy ve filmové fikci, zařazuje pasáž týkající se filmové historiografie a kinematografie jako „nevědecké“, ale legitimní formy popisu „toho, co bylo“ (podle Rosena, Kaese, Chatmana).

Samotná analýza filmových textů je zorganizována do tří stupňů, přičemž první dva tvoří narativní analýzu a třetí analýzu ideologickou. Texty jsou nejprve segmentovány do prvků neboli sekvencí s narativní funkcí a ty se pak zpětně kumulují do politických sémů (tedy vrcholů Greimasova čtverce), kdy se začínají rýsovat i vztahy mezi množinami prvků. (Například vztahy mezi sémy komunismus, antikomunismus, kolaborace a pasivita v případě filmu Kolja, str. 36). Po vydělení prvků a jejich vztahů se pak kvalitativní ideologická analýza zaměřuje na interpretaci momentů, kdy narativ uzavírá vztahy konfrontace či opozice ideologickým způsobem (str. 86). Výsledky této analýzy jsou nejen atraktivní, ale v podstatě jsou také příspěvkem k publicisticky často využívanému tématu vyrovnávání se s minulostí. Rozborem kontradiktorních vztahů (často protikladného jednání hrdinů nesoucích narativní funkce tvořící protikladné sémy) dochází studie k závěru, že jednotná reprezentace normalizační každodennosti ve zvolených filmech neexistuje, ale naopak se v nich objevuje akcent na vyhýbání se politické dimenzi normalizace. Například kapitola Revoluce božská (str. 87-92) odhaluje mýtické kořeny, které jsou ve filmech příchodu společenské transformace v roce 1989 přisuzovány – přichází, ačkoli se hrdinové v logice tohoto vývoje nechovají, „skrývají“ se v soukromí domovů či v převážně patriarchálních partnerských vztazích. (str. 103)

Kromě výše uvedených pozitiv považuji na této diplomové práci nad rámec samotného tématu pozoruhodné to, že vyděluje postkomunismus a reprezentace, které si k sobě vytváří, jako samostatný předmět zkoumání. Pokládám to za známku společensko-vědní citlivosti této diplomové práce, v níž jsou užívány nejvybranější koncepty světové kulturní kritiky k analýze ostře aktuálního domácího fenoménu.

Ze všech uvedených důvodů navrhuji, aby byla diplomová práce Radima Hladíka připuštěna k obhajobě, klasifikována známkou **v ý b o r n ě** a navržena na udělení pochvaly děkana za vynikající diplomovou práci.

Irena Reifová, Ph.D., vedoucí diplomové práce